

Ad tertium. Ad tertium dico cum Doct. in secundo distinct. 16. littera A. quod potentia sumitur; aut prout est principium operandi: & vt sic, vel est actiua, vel passiva; aut sumitur contra actum; hoc secundo modo vera est maxima: nam non solum actus, & potentia sunt eiusdem generis, sed etiam sunt eiusdem speciei, & indiuidui: vt Petrus, qui in potentia erat substantia, quando actu est, etiam est in genere, specie, & in indiuiduo substantia: vt primo modo maxima falsa est: nam anima est in potentia ad scientias, & tamen non est qualitas: similiter ipsa est suarum passionum productiua: & tamen non est accidens: quare nihil concludit argumentum.

Ad quartum. Ad quartum respondeo cum Doct. in primo dist. 6. quod distinctio illa est ab extrinseco, & a posteriori: & ideo non requiritur; quod tanta sit distinctio in potentijs, quanta est in actibus: quia cum non dependeat potentia ab actibus, quoad esse; ita nec quoad æqualiter distingui. Vide Doct. in primo vt supra; & in secundo dist. 1. quæst. 6. & dist. 16. & 24. & in tertio dist. 14. quæst. 1. in quarto dist. 13. quæst. 1. Art. 3. & quodlibet. 13. Art. 3. & 17. Art. 3. & alibi diuersimodè hanc maximam glossantem.

Ad quintum. Ad quintum, maior est vera de causa verè & propriè, efficiente; falsa vero de causa efficiente extensiuè, & large: de quo latius Articulo sequente. Vide Tromberam quarto Metaphys. quæst. 5. §. quantum ad tertium.

Ad sextum. Ad sextum nego consequentiam: nam licet subiectum ordinetur ad esse, & potentia ad operari: non oportet, vt tanta sit distinctio inter principia: sicut inter principia: vt ad quartum diximus.

ARTIC. II.

An de potentia absoluta possit subiectum esse sine passionibus?

PROPTER propositionem illam Doctoris, qua probat Proprium necessario, & semper inesse subiecto: videlicet, non est possibile causam necessariam, & immediatam alicuius poni; nisi ponatur effectus: mouetur Articulus iste: An ita sit vera illa propositio, vt per Dei potentiam falsificari non possit: in qua re est prima sententia multorum Thomistarum, quos citat & sectatur Pater Barnabas Gallego controuers. 19. qui ex distinctione reali, quam ponunt inter passionem, & subiectum; & ex eo, quod asserunt passiones esse qualitates; consequenter volunt subiectum (saltem de potentia absoluta) posse esse sine passionibus: quã sententiam probant primo: omne prius, in quantum prius, est separabile à quocunque posteriori, à quo essentialiter non dependet: sed subiectum est prius sua propria passione; & ab illa essentialiter non dependet: quia nullum prius potest à posteriori essentialiter dependere: ergo. Maior probatur: tum quia omne independens est separabile per diuinam potentiam, à quocumque, à quo essentialiter non dependet: ni-

2. Sentent.

1. Argum.

hil enim est ab alio inseparabile, nisi propter aliquam necessariam exigentiam, quæ dependentiam importat. Tum etiam quia quidquid Deus potest pro aliquo signo, vel instanti, sine alio conseruare, potest & pro quocunque: cum æque sit semper potens: sed prius, in quantum prius, est in aliquo signo, in quo non est simul cum posteriori: nam in illo priori naturæ, quo subiectum præcedit passionem: vel passio est, vel non est, si primum: ergo iam simul sunt, quod nemo concedit: si secundum: habetur intentum. Minor principalis patet: quia causa præcedit effectum: sed subiectum, secundum Scotum, locis Articulo præcedente citatis, est causa efficiens passionum: ergo.

Secundo: potentia æque infinita, & æque potentes, si vna est feribilis in aliqua plura; etiam & alia: sed potentia intellectiua Dei, & eius potentia productiua, seu conseruatiua, sunt æque infinita, & æque potentes, nec se excedunt; & potentia intellectiua est feribilis in subiectum, & passionem: cum sint entitates à parte rei distinctæ, & vna altera prior: ergo sequitur necessarium, quod Dei potentia productiua, & conseruatiua, poterit in subiectum tantum; & non in passionem.

Tertio arguit Pater Sanchez: non implicat subiectum esse sine passione: ergo non est Deo denegandum; vt hoc faciat: probatur antecedens: nam si implicat, vel est: quia passio est de essentia subiecti: & hoc non: quia passio supponit subiectum in suo esse constitutum: aut quia subiectum est causa materialis, & finalis passionis: & hoc etiam non impedit: nam materialis causa potest esse modo sine albedine, modo sine nigredine: & finalis causa potest esse sine ordinato ad finem, quando tale ordinatum est posterius ipso fine: aut est, quia est eius causa efficiens per emanationem: & hoc etiam non obstat: nam comburere dimanat ab igne: & nihilominus impediuit Deus; ne flueret informace Babilonis: vbi fuit ignis absque combustionem: ergo cum ex nullo capite implicet, poterit Deus facere, vt sit subiectum sine passione.

Quarto: ad quamcunque causam efficientem, siue Physicam, siue Metaphysicam, concurrat Deus ad productionem effectus: ergo etiam concurrat cum subiecto ad productionem passionum: sed Deus, sicut libere præstat suum concursum; libere poterit eum subtrahere: ergo, &c.

Quinto, in fauorem huius sententiæ sic argumentor à paritate rationis: sicut se habet subsistentia in sui causalitate ad naturam singularem: ita se habet propria passio ad suum subiectum: sed in mysterio Incarnationis Deus concurrat cum natura ad productionem realitatum aliarum; quin concurrerit ad productionem subsistentiæ: ergo. Maior probatur: quia vtrobique est eadem causalitas Metaphysica per emanationem: & subsistentia problematice à Doct. defenditur esse realitas positiuæ: & in multorum opinione non distinguitur realiter à natura: ergo paritas rationis genere videtur. Quare dicendum est;

2. Argum.

3. Argum.

4. Argum.

5. Argum.

est; quod Deus potest facere subiectum esse sine passione: vel quod non potuerit facere naturam esse sine propria personalitate; etiam si eam nunc dimittat: quorum primum est hæreticum: & secundum non potest cum ratione negari.

Secunda sententia, sicut vidimus Artic. præcedente, est Doctoris ex illis locis collecta: pro qua notandum primo, ex eodam in præsentia; quod subiectum est causa necessaria, præcisa, & innata sua cum passionum: dicitur causa necessaria ad excludendum omnem contingentiam, tam ex parte suæ causalitatis, quam ex parte effectus: ex parte suæ causalitatis, vt à nullo impediri possit: sed ipsa posita necessario sequitur eius actio causatiua: ex parte vero effectus; vt ab alio, quã ab ipso subiecto passio causari nequeat: si enim Deus posset causare insensibilem in homine: tunc homo esset insensibilis, & non rationalis: quia causa talis effectus, scilicet Deus, est contingens mere potens causare, vel non causare: ac per consequens non esset conclusio demonstrabilis simpliciter, & potissime necessaria. Dicendum est igitur quod subiectum est vtroque modo causa necessaria respectu suarum passionum. Dicitur quoque causa præcisa, & adæquata, ad excludendum omnem concursum cuiuslibet cause partialis. Tandem dicitur causa in mediata ad excludendum causam remotam, seu vniuersalem, modo, quo necessitatem explicauimus: non enim concursum Dei ad efficiendas passiones excludimus simul cum ipso subiecto.

Secundo notandum ex Doct. locis citatis, & clare in hac quæst. in solutione ad tertium; quod causa efficiens est duplex: alia Physica, & quæ efficit per transmutationem, seu motum, vel mutationem alia Metaphysica, quæ sine tali transmutatione, motu, seu mutatione, operatur: & hæc adhuc est duplex: alia, quæ verè, & propriè, efficit, vt Deus, quando creat; & intellectus in productione intellectus: & similis causa conuenit cum physica, in hoc, quod à se effectum realiter distinctum producit, etiam si sine transmutatione producat alia vero quæ large, & extensiuè, efficit; & hæc distinguitur à præcedenti, quia illius effectus ab illa realiter distinguitur; illius vero tantum formaliter, & ultra: quia illius causalitas dicitur verè, & propriè, actio; illius vero minime; sed quædam simplex pullulatio, emanatio, seu ebullitio: quia sequenti verba per ordinem se habent: videlicet, dici, nasci, germinari, generari, produci, originari, pullulare, seu emanare, aut ebullire. Itaque infimum est dici, & supremum est pullulare, emanare, seu ebullire: idem enim hæc tria important, quare valet producitur: ergo ebullitio: sed non è contra, & talis ebullitio est actio, qua passiones à subiecto producantur.

Tertio notandum ex Doct. in 2. dist. 16. littera L. quod Anima respectu suarum potentiarum, & subiectum respectu suarum passionum, in primo instanti naturæ, sunt naturæ tales: id est, conseruatiua & essentialia præcise: in secundo autem instanti sunt operatiua, id est, habent potentias, quibus operari possunt. Itaque vt iam supra q. 1.

2. Sentent. Doctoris. 1. Nos.

2. Not.

3. Not.

vniversi diximus; & clarius ad nostrum propositum loquamur: in primo instanti intelligitur natura communis cum sua existentia communi: in secundo intelligitur pullulare passiones de ipsa demonstrabiles: in tertio concipitur pullulare singularitatem, & existentiam singularem, quæ verè extra causas existit, & terminat actionem realem sui productiuam in ultimo tandem intelligitur producere subsistentiam, qua in esse personæ constituitur: itaque passio sequitur ad subiectum adhuc non habens esse perfectum extra causas: & ideo est de eius perfectione, & integritate: lecus de subsistentia dicendum erit.

Dicendum per nullam potentiam potest esse subiectum sine suis passionibus proprijs. Hæc est Doctoris, & suorum communiter, ac etiam Caietani 1. parte quæst. 54. ar. 3. & Soncin. octauo Metaph. quæst. 1. ad quartam, quam late probat Ioannes Canonicus primo Phys. quæst. 4. art. 2. & præter fundamentum de identitate reali inter subiectum, & passionem, quod validissimè est: quia implicat aliquid esse sine illo, quod est idè sibi: & prætermisissimè etiam argumentis Canonici quæ apud ipsum videri possunt: hæc vnica ratione ex tertio notabili desumpta illam ostendit.

Implicat, à parte rei aliquam naturam habere esse sine propria singularitate: nam destructa singularitate, necessario destruitur natura: ergo, à fortiori implicabit subiectum esse sine sua passione: antecedens patet: nam singularitas est de integritate naturæ, quatenus habet esse extra causas: quia actio agentis ad naturam singularem terminatur, tam quoad productionem, quam quoad conseruationem. Consequentiam probat: nam propria passio prius inest naturæ, quam singularitas: ergo si sine ista natura stare non potest per aliquam potentiam, multo minus, & sine illa: antecedens probat: nam propria passio vel dimanat à subiecto post singularitatem: vel ante, vel simul cum illa. Si ante, habetur in tentum. Si simul: contra, quia causa naturalis pullulatiua diuersorum effectuum pro diuersis instantibus naturæ, in eodem instanti necessario pullulabit effectus eiusdem rationis, & non diuersæ: & cum passio, & singularitas, sint effectus diuersarum rationum, non possunt pro eodem instanti produci, seu pullulare: vel si pullulant, erunt effectus eiusdem rationis.

Si primum detur contra, quia tunc propria passio demonstraretur de re singulari: & scientia esset de singularibus per se primo: quia scientia est notitia necessaria inhaerentia passionis ad subiectum, per ipsius subiecti definitionem: ergo sciendum est necessario passionem ante singularitatem dimanare: ac per consequens si subiectum sine singularitate stare nequit, nec etiam sine passione.

Ad argumenta ad primum dico maiorem esse veram de illis, quæ sunt priora prioritate temporis, vel naturæ, & realiter distinguntur, accidentaliter quæ dependent: sicut contingit inter substantiam, & accidens commune: secus vero quando inter prius, & posterius, datur solum distinctio formalis, & dependentia alteritatis for-

Conclu.

Ad primam.

malitatis: ac etiam de pendentia effectus postulantis causam necessariam, præcisam, & immediatam: vt in proposito accidit: quare ratione istorum repugnat subiecto esse sine passione: & non quia est illa prius: nam vt sic, non repugnat illi esse sine passione: tamen simpliciter repugnat illi propter prædicta.

Dubium.

Eti quæras: an homo in illo priori sit risibilis, vel non?

Solutio.

Respondeo: quod de se nec est risibilis, nec non risibilis.

Contra: ergo duo contradictoria pro eodē instanti de eodem verificantur.

Respondeo, quod licet duo contradictoria non possint absolute sumpta de aliquo simul verificari; bene tamen cum aliqua determinatione: verbi gratia, licet homo necessario sit, aut albus, aut non albus; cum ista tamen determinatione, de se, bene verificantur: nam homo de se nec est albus, nec non albus. Vide Doct. in secundo Periherm. quæst. 2. & in tertio dist. 3. quæst. 1.

Ad secundum.

Ad secundum nego maiorem absolute: multa enim intelligit Deus, quæ tamen producere non potest: nam intelligit se ipsum: duo contradictoria, priuationes, & negationes: quæ omnia producere nequit: quare licet illæ potentiz sint infinitæ æqualiter: quia tamen sunt diuersæ rationis; nullum est inconueniens; vt vna in plura, quam alia feratur. Vel distinguo maiorem: illæ

potentiæ feruntur in æqualia ex parte sui: concedo: ex parte obiectorum: nego maiorem: est enim defectus in obiectis, quibus separari implicat.

Ad tertium dico esse implicationem, quia passio est de essentia subiecti in secundo modo: vt Art. præcedente diximus.

Ad tertium.

Ad quartum nego maiorem: nam concursus Dei, quo concurrit ad proprias passiones, licet ex parte Dei dicatur liber: quia a dextra omnia libere operatur: non tamen, vt dicitur concursus subiecti ad passiones: nam vt sic, eandem necessitatem sortitur, sicut, & ipsum subiectum: vnde si Deus fauam concursum subtraheret, annihilaretur subiectum, propter suam realem identitatem, & dependentiam.

Ad quartum.

Ad quintum nego paritatem rationis: tum propter realem distinctionem inter substantiam, & naturam; de qua late diximus in tertio sentent. substantia enim non dimanat, sed verè produci tur: tum etiam, quia passiones dimanant in secundo signo: & ideo sunt de perfectione subiecti: ita vt subiectum sine illis non possit habere esse singulare: at substantia aduenit naturæ habenti suum esse completum, & perfectum, extra causas: & ideo nec est de eius perfectione; nec implicat subiectum esse sine illa.

Ad quintum.

PRÆ-

PRAEDICABILIA

SCOTI.

DE ACCIDENTE.

QVÆSTIO I.

Utrum accidens sit de numero vniuersalium?

VÉRITVR: vtrum accidens sit de numero vniuersalium? Quod non, videtur: quia quod est in singulari, est singulare: nam receptum est in recipiente, per modum recipientis: sed accidens est in singulari: vt habetur quinto Metaphysic. capitulo de eodem: ergo accidens commune est singulare: & illud accidens est illud, de quo hic agitur: vt patet per Porphyrium capitulo de Genere in diuisione, quam ponit ad notificandum diffinitionem generis dicentem: & accidentia communiter, sed non propria alicui.

Item, ens quinto Metaphysic. diuiditur in substantiam, & accidens: ista diuisio, si valeat, est per opposita: sed res primæ intentionis non opponitur rei secundæ intentionis: ergo, cum substantia, quod est alterum membrum diuisionis, sit res primæ intentionis: accidens non erit res secundæ intentionis: igitur, nec species vniuersalis.

Item, nulla res secundæ intentionis prædicatur per se de res primæ intentionis: sed hæc est prædicatio per se: qualitas est accidens: ergo, &c. probatio minoris: hæc est per se: qualitas est ens; vt patet per Aristotel. tertio & quarto Me-

*Sed expræ
sus. 8. tex.
vltim.*

taphysic. sed ens non habet alium intellectum, nisi substantiæ, & accidentis: ergo cum substantia non prædicetur per se de qualitate: & ens prædicatur: sequitur quod accidens prædicatur per se de illa.

Item, nulla species ipsius vniuersalis verè inest singulari: vt patet inductive: hæc enim est falsa: hoc animal est genus: iste homo est species: sed hæc est vera: hæc albedo est accidens: quia diffinitio accidentis, scilicet, quod adest, vel abest, &c. dicitur de hac albedine: ergo accidens hic diffinitum nõ est species vniuersalis.

Ad oppositum est Porphyrius, & Aristot. primo Topicorum ponens accidens quartum Prædicatum.

Ad quæstionem dicendum: quod accidens est de numero quinque vniuersalium: vt hic sumitur.

Sed intelligendum, quod hoc nomen, accidens, sumitur multipliciter. Vno modo est nomen primæ intentionis; & sic, est æquiuocum ad duo: vt distinguitur quinto Metaphysic. in fine: vno modo dicitur idem, quod contingens in paucioribus: alio modo est idem quod adueniens enti in actu post eius esse completum: & hoc modo loquitur Metaphysicus diuidens ens in substantiam, & accidens: & illud accidens sic sumptum est æquiuocum ad nouem Prædicamenta. Alio modo est no-

*Tex. com.
vltim.*

Q 4 men